

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Економічний факультет
Кафедра фінансів і кредиту

СИЛАБУС
обов'язкової освітньої компоненти
«Кваліфікаційна робота»

Освітньо-професійна програма:	Фінанси, банківська справа та страхування
Спеціальність:	072 Фінанси, банківська справа та страхування
Галузь знань:	07 «Управління та адміністрування»
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Факультет:	економічний
Мова навчання:	українська

Розробники:	Нікіфоров П.О., зав. кафедри фінансів і кредиту, к.е.н., професор
Профайл викладача:	<u>http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-finansiv-i-kredytu/kolektiv-kafedry-finansiv-i-kredytv/nikiforov-petro-opanasovych</u>
Контактний тел.:	+380502902919
E-mail:	<u>p.nikiforov@chnu.edu.ua</u>
Профайл викладача:	Бак Н.А., доцент кафедри фінансів і кредиту, к.е.н., доцент
	<u>https://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-finansiv-i-kredytu/kolektiv-kafedry-finansiv-i-kredytv/bak-nataliya-andriyivna</u>
Контактний тел.:	0372-509469
E-mail:	<u>n.bak@chnu.edu.ua</u>
Профайл викладача:	Марич М.Г., доцент кафедри фінансів і кредиту, к.е.н., доцент
	<u>https://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-finansiv-i-kredytu/kolektiv-kafedry-finansiv-i-kredytv/marych-maksym-grygorovych</u>
Контактний тел.:	+380950438901
E-mail:	<u>m.marych@chnu.edu.ua</u>
Профайл викладача:	Марусяк Н.Л., доцент кафедри фінансів і кредиту, к.е.н., доцент
	<u>http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-finansiv-i-kredytu/kolektiv-kafedry-finansiv-i-kredytv/marusyak-nataliya-leonidivna</u>
Контактний тел.:	+380502905864
E-mail:	<u>n.marusyak@chnu.edu.ua</u>
Консультації:	он-лайн консультації - згідно з графіком очні консультації – за попередньою домовленістю

1. Анотація ОК. Кваліфікаційна робота належить до обов'язкових освітніх компонент освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Кваліфікаційна робота - це самостійне дослідження, виконане здобувачем на завершальному етапі навчання, є формою підсумкового контролю набутих ним у процесі навчання компетентностей, які необхідні для виконання майбутніх професійних обов'язків і за результатами захисту якого екзаменаційна комісія визначає рівень теоретичної підготовки випускника, його готовність до самостійної роботи за фахом і виносить ухвалу про присвоєння кваліфікації. Кваліфікаційна робота повинна містити теоретичне осмислення актуальної фінансової проблеми, а також обґрунтований проект практичного її розв'язання.

2. Мета: систематизація, закріплення та поглиблення набутих теоретичних і практичних знань, розвиток і поліпшення у здобувачів навичок самостійного аналізу, узагальнення статистичних даних, обґрунтування рекомендацій з удосконалення фінансових відносин, посилення їх позитивного впливу на соціально-економічні процеси в державі. Працюючи над кваліфікаційною роботою, здобувач повинен засвоїти навички правильної постановки проблеми та обґрунтування її актуальності, формулювання мети і завдань дослідження, побудови логічного плану й оптимальної структури, роботи з бібліографічними джерелами, статистичною інформацією, фінансовою звітністю, аналізу та оцінки різних аспектів фінансово-господарської діяльності організації, обґрунтування власних узагальнень, висновків і пропозицій.

3. Пререквізити. Освітня компонента «Кваліфікаційна робота» відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми - це завершальний етап навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та виконується на основі здобутих знань при вивченні обов'язкових і вибірових компонент.

4. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» підготовка та захист кваліфікаційної роботи сприяє формуванню наступних компетентностей і програмних результатів навчання:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності в галузі фінансів, банківської справи та страхування або в процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні та фахові компетентності:

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.
- ЗК04. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.
- ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні
- ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК12. Здатність працювати автономно.
- ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

- СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.
- СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
- СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
- СК04. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.
- СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
- СК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.
- СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.
- СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.
- СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.
- СК12. Здатність до формування та вдосконалення сприятливого середовища для функціонування та розвитку суб'єктів малого підприємництва.
- СК13. Здатність забезпечити доступ усіх економічних суб'єктів до якісних фінансових послуг з використанням сучасних технологій

Програмні результати навчання:

- ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.
- ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.
- ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
- ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.
- ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
- ПР06. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.
- ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- ПР08. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти.
- ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.
- ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.
- ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

- ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.
- ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
- ПР15. Спілкуватися в усній та письмовій формі іноземною мовою у професійній діяльності.
- ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань і змістовно інтерпретувати отримані результати.
- ПР17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.
- ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.
- ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
- ПР20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.
- ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.
- ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ПР23. Визначати досягнення та ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.
- ПР24. Формувати та вдосконалювати механізм фінансового забезпечення для функціонування та розвитку суб'єктів малого підприємництва.
- ПР25. Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для забезпечення інклюзивності фінансових послуг через широке застосування технологій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

5. Загальна інформація.

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	
Денна	IV	VIII	6	180	Захист
Заочна	IV	VIII	6	180	Захист

6. Методи навчання та методи оцінювання.

Методи навчання:

- наочні методи (демонстрація, ілюстрація);
- пояснювально-ілюстративні методи;
- проблемно-пошукові методи;
- робота з бібліографічними ресурсами: з науковими, законодавчо-нормативними, навчально-методичними та інтернет-ресурсами.

Форми та методи оцінювання:

- презентація результатів виконання завдань (розрахункових, аналітичних);
- рецензування;
- захист кваліфікаційної роботи.

7. Порядок виконання кваліфікаційної роботи.

Здобувачу надається право вибору теми кваліфікаційної роботи та наукового керівника. Тема, яку обрав здобувач, потребує уточнення й конкретизації залежно від об'єкта та предмета дослідження. Після вибору теми здобувач повинен порадитися з практичними працівниками підприємств, організацій, установ, наскільки тема забезпечена необхідними матеріалами, чи можливо їх одержати та використати.

На засіданнях кафедри фінансів і кредиту та вченої ради економічного факультету затверджується закріплення за здобувачами тем кваліфікаційних робіт і призначення їм наукових керівників робіт.

При написанні кваліфікаційної роботи здобувач:

- 1) має право вибору теми з числа запропонованих кафедрою або може запропонувати іншу тему (при цьому вона повинна бути грамотно сформульована й аргументована);
- 2) повинен самостійно підібрати літературні джерела (монографії, наукові статті) й досконало опрацювати їх;
- 3) повинен обов'язково проаналізувати ступінь вивченості теми у вітчизняних і зарубіжних наукових джерелах;
- 4) має право на отримання консультацій наукового керівника;
- 5) зобов'язаний звітувати перед керівником про виконання запланованих етапів роботи;
- 6) повинен враховувати в роботі зауваження й пропозиції керівника;
- 7) несе особисту відповідальність за правильність прийнятих трактувань, обґрунтувань, висновків і якість оформлення роботи;
- 8) несе особисту відповідальність за оригінальність викладеного матеріалу.

При написанні кваліфікаційної роботи керівник:

- 1) консультує й організовує діяльність здобувача з питань написання роботи, координує роботу в межах своєї компетенції;
- 2) повинен засвідчити факт дотримання нормативних вимог і достатню якість виконаної роботи;
- 3) готує та надає на кафедру відгук на роботу;
- 4) повинен бути присутнім на захисті роботи, виконанням якої він керував.

8. Політика академічної доброчесності.

У кваліфікаційній роботі не допускається академічний плагіат. Перевірку кваліфікаційних робіт на оригінальність здійснює відповідальний від кафедри працівник, використовуючи програму UNICHECK. Перевірка має бути завершена до попереднього захисту роботи на кафедрі. Результати проходження перевірки кваліфікаційної роботи на оригінальність оформлюють у вигляді звіту.

На основі аналізу результатів перевірки кваліфікаційної роботи на наявність запозичень (плагіату) кафедра ухвалює рішення щодо допуску роботи до захисту, керуючись Положенням про процедуру впровадження антиплагіатної системи в Університеті.

При низькому рівні оригінальності кваліфікаційна робота потребує доопрацювання та повторної перевірки не пізніше, ніж до попереднього захисту роботи. Якщо запозичення не будуть вилучені після повторного проходження перевірки на плагіат, роботу не допускають до захисту.

9. Допуск до захисту, рецензування, захист і зберігання кваліфікаційних робіт.

Після того, як кваліфікаційна робота виконана, науковий керівник пише свій відгук на неї з констатацією можливості допуску роботи до захисту.

Кваліфікаційна робота проходить процедуру внутрішнього та зовнішнього рецензування. Внутрішнє рецензування кваліфікаційної роботи здійснюють викладачі кафедри. Кафедра затверджує склад рецензентів. Рецензія повинна містити оцінку роботи за прийнятою шкалою оцінювання навчальних досягнень здобувачів. На кожну роботу також повинна бути зовнішня рецензія висококваліфікованого фахівця від підприємства, установи чи організації, на матеріалах якої виконувалась робота. Рецензії додають до роботи разом з іншими документами.

У випадку надання негативного відгуку науковим керівником або негативної рецензії остаточне рішення про допуск кваліфікаційної роботи до захисту ухвалює, за результатами попереднього захисту, кафедра.

За результатами перевірки роботи на оригінальність, на основі відгуку керівника, висновків рецензентів колегіальним рішенням кафедри робиться висновок про допуск кваліфікаційної роботи до захисту.

Здобувач подає кваліфікаційну роботу на кафедру у визначений термін, але не пізніше, ніж за два тижні до дня захисту в екзаменаційній комісії.

10. Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи.

Оцінювання результатів захисту кваліфікаційних робіт здійснюється в порядку, передбаченому системою контролю знань, яка прийнята в Університеті (за національною (чотирибальною) та стобальною університетською шкалами, а також за шкалою ЄКТС).

При оцінюванні кваліфікаційної роботи береться до уваги рівень теоретичної та практичної підготовки здобувачів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Підсумкова кількість балів за шкалою університету (бали за роботу і захист)	Оцінка за шкалою ЄКТС	За національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
80-89	B	добре
70-79	C	
60-69	D	задовільно
50-59	E	
36-49	Fx	незадовільно
1-35	F	

При оцінюванні кваліфікаційної роботи на етапі допуску її до захисту, при рецензуванні та захисті викладачі, рецензенти, члени екзаменаційної комісії керуються наступними критеріями її оцінювання та захисту:

Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи

Оцінка	Критерії оцінювання
A	Кваліфікаційна робота виконана згідно з рекомендаціями. Зміст роботи відповідає темі, обраній для дослідження, містить всі необхідні структурні компоненти. Здобувач використав значну кількість наукової літератури, в тому числі й іноземної, провів детальний аналіз явищ і процесів на досліджуваному об'єкті, подав його з використанням ілюстративного матеріалу. Здобувачем повністю розкритий зміст роботи. На основі проведеного дослідження зроблені ґрунтовні висновки, узагальнення та пропозиції.
B	Здобувач оформив кваліфікаційну роботу згідно з рекомендаціями. Зміст роботи відповідає темі, обраній для дослідження, містить всі необхідні структурні компоненти. Здобувач використав значну кількість наукової літератури, в тому числі й іноземної, провів детальний аналіз явищ і процесів на досліджуваному об'єкті, подав його з використанням ілюстративного матеріалу, але студентом допущені неточності в теоретичному узагальненні матеріалу. Здобувачем розкритий зміст роботи. На основі проведеного дослідження зроблені відповідні висновки та пропозиції.
C	Кваліфікаційна робота оформлена згідно з рекомендаціями. Зміст роботи відповідає темі, обраній для дослідження, містить всі необхідні структурні компоненти. Не всі, використані здобувачем літературні джерела, актуальні. В роботі наявний аналіз явищ і процесів, представлений з використанням ілюстративного матеріалу. Крім того, в роботі допущені неточності в теоретичному узагальненні матеріалу. На основі проведеного дослідження зроблені висновки та пропозиції.
D	Здобувач оформив кваліфікаційну роботу з незначними порушеннями рекомендацій. Зміст роботи відповідає темі, обраній для дослідження, однак

	відсутній послідовний логічний взаємозв'язок між структурними елементами. Не всі, використані здобувачем літературні джерела, актуальні. В роботі наявний стислий аналіз явищ і процесів, частково представлений з використанням ілюстративного матеріалу. Прослідковуються проблеми в узагальненні матеріалу. Зроблені на основі проведеного дослідження висновки та пропозиції нечіткі.
E	Здобувач оформив кваліфікаційну роботу з порушеннями рекомендацій. Зміст роботи відповідає темі, обраній для дослідження, однак відсутній послідовний логічний взаємозв'язок між структурними елементами та алгоритм розв'язання поставленої проблеми. В роботі наявний поверхневий аналіз явищ і процесів, який частково представлений з використанням ілюстративного матеріалу. Прослідковуються проблеми в узагальненні матеріалу. Зроблені на основі проведеного дослідження висновки та пропозиції нечіткі або відсутні.
F _x	Кваліфікаційна робота виконана з суттєвими порушеннями рекомендацій. Зміст роботи частково відповідає темі, обраній для дослідження, відсутній послідовний логічний взаємозв'язок між структурними елементами та алгоритм розв'язання поставленої проблеми. Наявний у роботі аналіз явищ і процесів не розкриває об'єкт і предмет дослідження. Відсутні узагальнення теоретичного та практичного матеріалу.
F	Кваліфікаційна робота виконана з грубим порушенням рекомендацій. Зміст роботи не відповідає обраній для дослідження темі, відсутній послідовний логічний взаємозв'язок між структурними елементами та алгоритм розв'язання поставленої проблеми. В роботі відсутній аналіз явищ і процесів, а також узагальнення теоретичного та практичного матеріалу.

Критерії оцінювання захисту кваліфікаційної роботи

Оцінка	Критерії оцінювання
A	На поставлені питання здобувач дає обґрунтовані, глибокі й теоретично правильні відповіді, грамотно узагальнює матеріал і робить відповідні висновки та пропозиції. Вільно володіє питаннями теми на основі опрацьованої літератури й законодавчо-нормативної бази. Демонструє здібності аналітичного міркування. Вміє аналізувати різну інформацію з теми й знаходити правильне рішення проблеми. Вміє пов'язувати теорію з практикою: самостійно оцінює різноманітні практичні ситуації, використовує набуті знання й уміння в нестандартних ситуаціях.
B	Здобувач вільно володіє матеріалом досліджуваної теми в повному обсязі на основі опрацьованої літератури та законодавчо-нормативної бази. Демонструє здібності аналітичного міркування, уміння робити порівняння, аналіз. При відповіді на питання допускає одну-дві несуттєві помилки, самостійно виправляє їх. Зміст відповіді має окремі неточності. Узагальнює матеріал і робить відповідні висновки.
C	Здобувач володіє матеріалом досліджуваної теми на основі опрацьованої літератури та законодавчо-нормативної бази. Здатний застосувати напрацьований матеріал на рівні стандартних ситуацій, допускає неточності в трактуванні окремих проблем. Грамотно формує відповідь, але зміст відповіді має окремі неточності; допускає помилки, які за допомогою уточнюючих питань може виправити.
D	Здобувач володіє матеріалом досліджуваної теми на задовільному рівні. Демонструє знання й розуміння основних положень змісту роботи, але неповно, непослідовно; припускається неточностей у визначенні понять. Здобувач не може самостійно аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти

	допущені помилки.
Е	Здобувач володіє матеріалом досліджуваної теми на достатньому рівні, або частково здатний за допомогою уточнюючих питань логічно відтворити значну його частину. Самостійно не робить висновки, не пов'язує теоретичні узагальнення з практичними ситуаціями, не може логічно розкрити проблеми. Відповідає не на всі питання. Не розуміє економічний зміст розрахованих показників.
Ех	Здобувач не має системних знань; володіє матеріалом досліджуваної теми на елементарному рівні, викладає його безладно; не орієнтується в проблемах теми дослідження, не опрацював навіть мінімуму літератури. Допускає помилки у визначенні термінів, що призводить до викривлення їхнього змісту. Не володіє методикою розрахунку фінансово-економічних показників. Дає неправильні відповіді на питання.
Е	Здобувач не має системних знань; не володіє матеріалом досліджуваної теми та не в змозі його викласти; не орієнтується в проблемах теми дослідження, не опрацював навіть мінімуму наукової літератури. Допускає грубі помилки у визначенні термінів, що призводить до викривлення їх змісту. Не володіє методикою розрахунку фінансово-економічних показників. Не відповідає на питання.

11. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Державна аудиторська служба України – <https://dasu.gov.ua/>
2. Державна казначейська служба України – <https://www.treasury.gov.ua/>
3. Державна митна служба України – <https://customs.gov.ua/>
4. Державна податкова служба України – <https://tax.gov.ua/>
5. Державна служба статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Кабінет Міністрів України – [http:// www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua)
7. Міністерство економіки України – <http://www.me.gov.ua>
8. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>
9. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України – www.nssmc.gov.ua
10. Національний банк України – [http:// www.nbu.gov.ua](http://www.nbu.gov.ua)
11. Пенсійний фонд України – <https://www.pfu.gov.ua/>
12. Фонд державного майна України – <http://www.spfu.gov.ua/>

Офіційні сайти міжнародних фінансових організацій:

1. Всесвітня торговельна організація (WTO) – <http://www.wto.org/>
2. Організація економічної співпраці та розвитку (OECD) <http://www.oecd.org/>
3. Європейський банк реконструкції і розвитку – <http://www.ebrd.com/>
4. Європейський інвестиційний банк – <http://www.eib.org/>
5. Міжнародний валютний фонд – <http://www.imf.org/>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
2. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua
3. Інформаційний сервер про Україну – www.uazone.net
4. Консорціум економічних досліджень – www.eurasia.org/eerc/kiev/EERC
5. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова – www.ucseps.org

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек в Україні:

1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua
2. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича - <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>
3. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – www.nbuv.gov.ua
4. Національна парламентська бібліотека – www.alpha.rada.kiev.ua